MALATYA YAŞ KAYISI RAPORU – DIŞ TİCARET İNCELEMESİ

2018

Fırat Kalkınma Ajansı

Malatya Yatırım Destek Ofsi

Hazırlayanlar : Yusuf KAPLAN

Adem AÇIKALIN

© Bu çalışmanın her türlü yayın hakkı Fırat Kalkınma Ajansı'na aittir. Ajansın yazılı izni olmadan, toplam 1 sayfayı geçmeyen alıntılar hariç, kitabın tümü veya bir kısmı hiçbir şekilde yayınlanamaz veya çoğaltılamaz.

İçindekiler

MALATYA YAŞ KAYISI RAPORU 1
1- GİRİŞ 3
2- DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KAYISI ÜRETİM VE TÜKETİMİ 4
2.1. TÜRKİYE'DE KAYISI ÜRETİMİ 4
2.2. DÜNYA'DA KAYISI ÜRETİMİ 5
2.3. DÜNYA'DA KAYISI TÜKETİMİ 8
3- DÜNYA'DA KAYISI TİCARETİ – İHRACATÇI ÜLKELER 10
3.1. ÜLKELERİN İHRACAT DURUMLARININ İNCELENMESİ 10
3.2. İHRACATI ARTAN VE AZALAN ÜLKELERİN DEĞERLENDİRMESİ 14
4- TÜRKİYE'NİN REKABET GÜCÜNÜN YÜKSEK OLDUĞU PAZARLAR 15
4.1. YAŞ KAYISI İTHALATI YAPAN ÜLKELER 15
4.2. İTHALATI ARTAN VE AZALAN ÜLKELERİN DEĞERLENDİRMESİ 18
4.3. TÜRKİYE'NİN EN FAZLA YAŞ KAYISI İHRACATI YAPTIĞI ÜLKELER 19
5- TÜRKİYE'NİN POTANSİYEL PAZAR DURUMU 20
5.1. NET İTHALATÇI POTANSİYEL ÜLKELER 21
5.2. BAZI RAKİP ÜLKELER VE HEDEF PAZARLAR 23
6- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 30

1- GİRİŞ

Kayısı, Malatya ilinin üretim, dış ticaret ve istihdam açısından en önemli ürünüdür. Dünya kayısı üretiminin yaklaşık %16'sı Türkiye'de, yaklaşık %11'i ise Malatya'da üretilmektedir. Malatya Kayısısı, Türkiye ve Avrupa'da coğrafi işaret almış ve böylece kendi pazarını koruma ve büyütme anlamında önemli bir adım atmıştır. Malatya 2017 yılı ihracatının tutar olarak %43'ü kuru meyve ve mamulleri oluşturmakta, %2.5 oranında ise yaş meyve ve sebze ile meyve-sebze mamulleri oluşturmaktadır. Yaş ve Kuru Kayısı bu gelirde önemli bir paya sahiptir.

Dünya'da üretilen kayısının önemli bir bölümü yaş kayısı olarak tüketilmektedir. Malatya'nın özellikle kuru kayısıdaki üretim ve ihracatı, yaş kayısı pazarında daha az pazar payı almasının sebepleri arasında sayılabilir. Bunun dışında yaş kayısıda soğuk zincir kurulmasındaki zorluklar, pazar bağlantılarının yeterince kurulamamış olması, özellikle coğrafi işarete sahip olmanın avantajının kullanılması amacıyla yeterli organizasyonun kurulamamış olması diğer sebepler arasında sayılabilir.

Raporda incelendiği üzere, Türkiye yaş kayısı ticareti bağlamında en önemli sorunlarından birinin ürün birim fiyat satış miktarının istenilen düzeyde olmaması, diğerinin üretim veriminin düşük olmasından kaynaklı olarak dolaylı olarak ihracatta pazar payının düşük olmasıdır. İkincil derecede önemli diğer bir sorun ise son yıllarda, gerek yaş kayısı olsun gerek kuru kayısı olsun, kayısı üretiminde önemli artışlar gösteren İspanya, Özbekistan ve Tacikistan'ın önümüzdeki yıllarda pazar paylarındaki değişimin Türkiye'ye olası olumsuz etkileridir.

Kayısı ithalatının %67'sini gerçekleştiren Avrupa kıtası ülkelerine, gerek yakınlık olsun gerek aranan nitelik ve kalite standartlarını sağlamak açısından Türkiye'nin önemli deneyimleri mevcuttur. Avrupa pazarında Türkiye'nin en önemli rakipleri yine Avrupa ülkeleri olarak öne çıkmakta, bu açıdan Avrupa ülkelerinde pazar payını koruma açısından yeni stratejiler geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Bununla birlikte, zamanla ithalat miktarları artan başta Hindistan olmak üzere Çin, Japonya gibi gelişmiş ve gelişmekte olan Asya ülkelerinde pazar payını artırıcı çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Bu raporda, 2010-2013 dönem ortalamaları ile 2014-2017 dönem ortalamaları üzerinden yaş kayısı üretim ve ticaretinde dünyadaki trend incelenecek, rapor sonunda önemli rakip ve potansiyel pazarlar hakkında kısaca bilgi verilecektir.

Böylece kayısımızın dünya pazarında daha iyi noktalara gelmesi amacıyla ihracatçılarımıza yol göstermesini temenni ediyoruz.

2- DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE KAYISI ÜRETİM VE TÜKETİMİ

Bu başlık altında sırasıyla yaş kayısı üretiminde Türkiye ve Dünya'daki durum incelenmiş akabinde ülkelerin yaş kayısı tüketimi verileri değerlendirilmiştir.

2.1. TÜRKİYE'DE KAYISI ÜRETİMİ

İstatistiki Bölge Sınıflandırmasına göre ilimizin yer aldığı TRB1 Bölgesinde (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli) kayısı üretimi ağırlıklı olarak başta Malatya ve ilçelerinde olmak üzere Malatya ili çevresinde Baskil (Elazığ), Elbistan (Kahramanmaraş), Gölbaşı (Adıyaman), Gürün (Sivas) ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Bölgemiz ve çevresinde üretilen kayısının temel özelliği büyük ölçüde kurutmalık olarak kullanılmasıdır[1]. Mersin, Iğdır, Antalya, Kayseri, Isparta, Hatay ve Kars illeri kurutmalıktan ziyade sofralık kayısı üretmektedir.

Türkiye'nin 2017 yılı kuru kayısı net ihracat miktarı ise 94 bin ton civarındadır[2].

Tablo 1: Kayısı Üretim Miktarları (ton)

	İller	2014 Üretimi	2010-2013 Üretimi	2010-2013 Üretimdeki pay (%)	2014-2017 Üretimi	2014-2017 Üretimdeki pay (%)	4 Yıllık Ortalama Farkları	4 Yıllık Ortalama Değişim Oranı (%)
1	Malatya	38 654	388 100	58.8	356 969	53.6	-31 131	-8
2	Mersin	111 738	62 459	9.5	102 722	15.4	40 263	64
3	Elazığ	11 390	35 566	5.4	35 460	5.3	- 106	-0
4	Kahramanmaraş	994	30 126	4.6	35 074	5.3	4 948	16
5	Iğdır	0	14 846	2.2	25 072	3.8	10 227	69
6	Antalya	27 463	16 250	2.5	21 867	3.3	5 617	35
7	Isparta	12 141	14 788	2.2	10 845	1.6	-3 944	-27
8	Kayseri	1 478	13 392	2.0	7 484	1.1	-5 908	-44
9	Hatay	6 546	7 894	1.2	6 707	1.0	-1 187	-15
10	Kars	6 724	4 268	0.6	6 324	0.9	2 057	48
11	Sivas	1267	4 426	0.7	3 624	0.5	- 803	-18
	Diğer	51 605	67 892	10.3	54 102	8.1	-13 789	-2

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK), Erişim 10.08.2018

Malatya ve Elazığ illerinde kayısı üretimi ülkemiz kayısı üretimindeki payı %60 civarında olmakla birlikte son 4 yılda kayısı üretimindeki payı azalmış görünmektedir. Bu duruma özellikle Doğu Anadolu'daki üretimi etkileyen 2014 yılı don olayının etkisi göz ardı edilmemelidir.

Tablodan ayrıca Mersin, Iğdır, Antalya ve Kars illerinin son dört yıl kayısı üretim miktarlarının oldukça hızlı arttığı görülmektedir.

Kayısı üretiminde verimlilik oranlarına bakıldığında özellikle sofralık olarak yetiştirilen Iğdır, Mersin ve Kars illeri kayısılarında ağaç başına veriminin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Birim alan başına kayısı üretiminde de benzer sonuçlara varılmaktadır.

Verim hesaplamasında yine 2014 yılı don olayının etkisi göz önünde bulundurulması gerekir. 2014 yılı üretimi hesap edilmezse Malatya ili ağaç başına üretim verimi 61 kg/ağaç olarak çıkacaktır.

[1] Kuru Kayısı İhracatı - Hindistan Araştırması, Fırat Kalkınma Ajansı, 2013, sf:6.
[2] Malatya Kuru Kayısı Raporu, Fırat Kalkınma Ajansı, 2018.

Tablo 2: Üretimde Verimlilik (kg/meyve veren ağaç)

	İller	2010-2013 Ort	2014-2017 Ort	Verim Değişimi (%)
1	Iğdır	102	113	11
2	Mersin	52	74	43
3	Kars	49	70	43
4	Malatya	55	47	-15
5	Antalya	78	41	-48
6	Elazığ	36	33	-8
7	Hatay	35	31	-11
8	Kahramanmaraş	27	30	10
9	Isparta	49	29	-42
10	Kayseri	46	24	-48

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK)

2.2. DÜNYA'DA KAYISI ÜRETİMİ

Şekil 1: Dünyada kayısı üretimi (ton)

Kaynak: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO)

Türkiye kayısı üretiminin yaklaşık %55'lik payını Malatya ili tek başına karşılamaktadır. Bu sebeple Malatya ili, Türkiye'nin kayısı üretimindeki gücüne en önemli katkıyı veren ildir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu verilerine göre ülkemizin 2010-2013 dönemi ortalama kayısı üretimi 2014-2016 döneminde azalmış, bu azalma dünya üretimdeki ülkemizin payını %17 seviyelerinden %15 seviyelerine indirmiş ve sonuç olarak 2014-2016 yılları kayısı üretimindeki liderliği Özbekistan'a kaptırmıştır.

Özbekistan aynı dönemde üretimini yaklaşık %50 artırarak 600 bin tona yükseltmiş ve Dünya yaş kayısı üretim liderliğine yükselmiştir. Özbekistan'dan sonra aynı dönemdeki en önemli üretim artışı %33 ile İspanya'da gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3: Dünyada Kayısı Üretimi Miktarları (ton)

Ülkeler	2010-2013 Dönemi Ortalama Üretim	2010-2013 Dönemi Üretimde Ort.Payı (%)	2014-2016 Dönemi Ortalama Üretim	2014-2016 Dönemi Üretimde Ort.Payı (%)	Dönemler arası Üretim Farkları	Dönemler arası Değişim Oranı (%)
1 Özbekistan	403 770	10.5	605 041	15.9	201 271	49.8
2 Türkiye	660 000	17.1	568 103	14.9	-91 897	- 13.9
3 İran	355 948	9.2	266 561	7.0	-89 386	- 25.1
4 Cezayir	268 364	7.0	255 733	6.7	-12 631	- 4.7
5 İtalya	240 365	6.2	225 760	5.9	-14 605	- 6.1
6 Pakistan	183 928	4.8	173 698	4.6	-10 230	- 5.6
7 Fransa	148 562	3.9	148 662	3.9	100	0.1
8 İspanya	103 877	2.7	138 483	3.6	34 605	33.3
9 Japonya	103 250	2.7	100 667	2.6	-2 583	- 2.5
10 Mısır	95 141	2.5	98 200	2.6	3 059	3.2
11 Fas	129 290	3.4	88 462	2.3	-40 828	- 31.6
12 Yunanistan	70 918	1.8	87 539	2.3	16 622	23.4
13 Çin	87 200	2.3	83 265	2.2	-3 935	- 4.5
14 Ermenistan	61 141	1.6	73 364	1.9	12 224	20.0
15 Ukrayna	98 743	2.6	70 237	1.8	-28 506	- 28.9
16 Rusya	57 500	1.5	62 614	1.6	5 114	8.9
17 Amerika	57 803	1.5	53 580	1.4	-4 222	- 7.3
18 Suriye	68 793	1.8	52 987	1.4	-15 806	- 23.0
19 Türkmenistan	37 317	1.0	40 827	1.1	3 510	9.4
20 Tacikistan	26 850	0.7	32 127	0.8	5 277	19.7
Diğer	599 029	15.5	585 811	15.4	-13 217	- 2.2

Kaynak: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO)

Dünyada kayısı üretiminde verim karşılaştırması yapıldığında ise, önemli üreticiler arasından, Türkiye, alan başına üretim miktarında 20 ülke arasında 15 inci sırada yer almaktadır[3].

[3] Bu hesaplamada 2014 yılında yaşanan don olayı sebebiyle dünya 2014 yılı verileri hesaplamaya katılmamıştır.

Tablo 4: Üretimde Verimlilik (kg/dönüm)

	Ülkeler	2010-2013 Verim	2015-2016 Verim	Verim Değişimi (%)		Ülkeler	2010-2013 Verim	2015-2016 Verim	Verim Değişimi (%)
1	Mısır	1 526	1 549	1.5	**11**	Cezayir	558	713	27.8
2	Türkmenistan	1 352	1 414	4.6	**12**	Fas	1 049	693	- 33.9
3	Amerika	1 237	1 301	5.2	**13**	Pakistan	638	672	5.3
4	Yunanistan	1 146	1 212	5.8	**14**	Japonya	626	605	- 3.3
5	İtalya	1 242	1 208	- 2.8	**15**	Türkiye	584	577	- 1.2
6	Özbekistan	983	1 156	17.6	**16**	Rusya	523	539	3.2
7	Fransa	1 144	1 130	- 1.3	**17**	İran	730	513	- 29.7
8	Ermenistan	736	955	29.7	**18**	Suriye	500	454	- 9.2
9	Ukrayna	1 064	931	- 12.5	**19**	Çin	411	366	- 10.9
10	İspanya	545	750	37.6	**20**	Tacikistan	252	278	10.1

Kaynak: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO)

Türkiye, verimlilikte önemli rakiplerinden İran'a göre daha üst sırada yer almakla birlikte diğer önemli rakipleri olan Özbekistan, Cezayir, İtalya, Pakistan, İspanya ve Fransa'ya göre daha az verimle üretim yapmaktadır.

2.4. DÜNYA'DA KAYISI TÜKETİMİ

Potansiyel rakip ve pazarların tespitinde diğer önemli olabilecek bir gösterge ülkenin iç tüketimi ve iç tüketimindeki artış miktarlarıdır. İç tüketimin hesaplanmasında Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) tarafından yayınlanan Üretim Miktarları ile Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC) tarafından yayınlanan ticaret verilerinden faydalanılmış ve hesaplamada "*İç Tüketim Miktarı = Üretim + İthalat – İhracat*" formülü kullanılmıştır[4].

Tablo 5: Dünya Ülkelerinde Kayısı İç Tüketimi (ton)

	ÜLKELER	2014 İç Tüketimi	2015 İç Tüketimi	2016 İç Tüketimi	2010-2013 Dönemi Ortalama İç Tüketim	2014-2016 Dönemi Ortalama İç Tüketim	Dönemler Arası Ortalama Farkları	Dönemler Arası Değişim Oranı (%)
	Dünya	3 372 551	3 967 629	3 885 504	3 793 195	3 749 995	- 43 200	-1
1	Özbekistan	535 917	576 416	641 621	366 924	582 823	215 899	59
2	Türkiye	238 987	671 796	685 830	625 120	534 324	- 90 795	- 15
3	İran	241 569	249 368	305 594	348 173	265 149	- 83 024	- 24
4	Cezayir	217 242	293 531	257 270	268 450	255 971	- 12 479	-5
5	İtalya	224 092	207 500	201 832	236 017	213 822	- 22 195	-9
6	Pakistan	178 703	173 403	187 524	186 467	179 823	-6 644	-4
7	Almanya	102 429	102 280	104 673	101 978	106 626	4 647	5
8	Japonya	111 400	97 900	92 700	103 269	100 667	-2 602	-3
9	Mısır	99 909	96 604	103 239	96 067	99 383	3 317	3
10	Rusya	98 317	78 325	110 542	130 240	98 757	- 31 483	- 24
11	Fas	89 803	103 957	69 693	129 094	87 841	- 41 253	- 32
12	Fransa	114 885	110 503	58 321	67 558	86 097	18 539	27
13	Çin	87 123	86 696	72 423	86 414	82 194	-4 220	-5
14	Ukrayna	65 415	65 903	83 888	103 961	72 021	- 31 940	- 31
15	Yunanistan	79 367	78 181	63 026	48 308	71 759	23 451	49
16	Ermenistan	36 389	114 411	60 483	52 990	70 787	17 797	34
17	Afganistan	86 807	82 330	7 653	75 040	59 104	- 15 936	- 21
18	Suriye	30 973	57 414	67 989	62 678	52 488	- 10 190	- 16
19	Amerika	48 701	25 344	49 343	47 382	41 191	-6 191	- 13
20	Türkmenistan	39 678	40 819	42 012	37 344	40 857	3 513	9
21	Romanya	46 677	35 378	38 059	29 872	39 399	9 528	32
22	Kazakistan	31 950	36 627	32 443	37 035	38 261	1 226	3
23	İsviçre	34 303	31 059	33 324	28 035	32 107	4 072	15
24	Tacikistan	32 938	30 669	30 318	26 850	31 340	4 490	17

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC) ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO) verilerinden hesaplanmıştır.

Üreticiler arasında olmayıp iç tüketimi fazla olan ülkeler sırasıyla Almanya, Afganistan, Romanya, Kazakistan ve İsviçre olarak ortaya çıkmaktadır. İç tüketim talebi artan ülkeler başında ise Özbekistan, Yunanistan, Fransa ve Ermenistan yer almaktadır.

[4] Bu tüketim sofralık (taze) ve kuru kayısı tüketimlerini kapsamakta, yaş kayısıdan kuru kayısı üretimi yapan işletmelerin taleplerini de içermektedir. Hesaplamada ülkelerin kuru kayısı ihracat ve ithalat verileri dikkate alınmamış, yaş kayısıya talep nihai tüketicilerin sofralık olarak ve işletmelerin kuru kayısı hammaddesi olarak yaş kayısı taleplerinin toplamı olarak ele alınmıştır.

Aynı ülkelerin kişi başı tüketim miktarlarına bakıldığında Ermenistan ve Özbekistan'ın kişi başı tüketiminin 24 ve 18 kg gibi yüksek miktarlarda olduğu görülmektedir. Çin, Amerika, Rusya, Japonya ve Pakistan'ın yıllık kişi başı tüketiminin 1 kg altında olduğu görülmekte ve bu ülkelerde oluşacak kişi başı tüketim artışının, kayısı talebini önemli oranda artırabileceği tahmin edilmektedir.

Tablo 6: İç Tüketimi Fazla Olan Ülkelerin Kişi Başı Kayısı Tüketimi (kg/kişi)

ÜLKELER		2010-2013 Tahmini Kişi Başı Tüketim	2014-2016 Tahmini Kişi Başı Tüketim	Dönemler Arası Ortalama Farkları	Dönemler Arası Değişim Oranı (%)
	Dünya	0.53	0.50	0.03	-5
1	Ermenistan	18.31	24.2	-5.89	32
2	Özbekistan	12.13	18.3	-6.17	51
3	Türkmenistan	6.96	7.22	-0.26	4
4	Türkiye	8.25	6.72	1.53	-19
5	Yunanistan	4.41	6.66	-2.25	51
6	Cezayir	7	6.3	0.70	-10
7	İsviçre	3.47	3.83	-0.36	11
8	Tacikistan	3.28	3.59	-0.31	9
9	İtalya	3.92	3.53	0.39	-10
10	İran	4.5	3.3	1.20	-27
11	Suriye	3.16	2.85	0.31	-10
12	Fas	3.82	2.49	1.33	-35
13	Kazakistan	2.17	2.15	0.02	-1
14	Romanya	1.49	2	-0.51	34
15	Afganistan	2.36	1.71	0.65	-28
16	Ukrayna	2.29	1.6	0.69	-30
17	Almanya	1.26	1.29	-0.03	2
18	Fransa	1.02	1.29	-0.27	26
19	Mısır	1.07	1.04	0.03	-3
20	Pakistan	1.03	0.93	0.10	-9
21	Japonya	0.81	0.79	0.02	-2
22	Rusya	0.91	0.68	0.23	-25
23	Amerika	0.15	0.13	0.02	-15
24	Çin	0.06	0.06	0.00	-6

Kaynak: Birleşmiş Milletler Dünya Bankası (WB) nüfus verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

3- DÜNYA'DA KAYISI TİCARETİ – İHRACATÇI ÜLKELER

Bu başlık altında, ülkelerin yıllık ve mevsimsel ihracat rakamları incelenecek ve ihracat göstergeleri paylaşılmıştır. Akabinde ihracatı artan ve azalan rakip ülkeler gözlemlenmiştir.

3.1. ÜLKELERİN İHRACAT DURUMLARININ İNCELENMESİ

Şekil 2: Dünya Yaş kayısı İhracatı Yapan Ülkeler ve İhracat Değerleri (bin $)

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Yaş kayısı ihracatının yarısına yakın bir bölümü İspanya ve Fransa tarafından yönetilmektedir. İtalya, Türkiye ve Özbekistan ile birlikte ilk beş ülke yaş kayısı ihracatının %71'ini elinde tutmaktadır.

Tablo 7: Dünyada en fazla Yaş kayısı ihraç eden ülkeler ve ihracat tutarları (bin $)

	ÜLKELER	2015 İhracatı	2016 İhracatı	2017 İhracatı	2010-2013 Ortalama İhracatı	2014-2017 Ortalama İhracatı	4 Yıllık Ortalama Farkları	4 Yıllık Ortalama Değişim Oranı (%)
	Dünya	432 424	431 310	456 235	446 597	451 230	4 633	1
1	İspanya	127 285	127 737	122 763	74 594	121 986	47 392	64
2	Fransa	97 145	85 716	83 802	108 502	97 860	- 10 642	- 10
3	İtalya	41 936	40 943	56 309	39 330	46 085	6 755	17
4	Türkiye	39 236	24 310	44 193	34 897	33 790	-1 107	-3
5	Özbekistan	11 083	29 584	20 513	36 858	22 230	- 14 629	- 40
6	Yunanistan	11 683	15 636	16 522	23 261	16 321	-6 940	- 30
7	Ürdün	17 021	16 167	14 610	7 709	14 564	6 855	89
8	Amerika	11 786	13 874	17 222	14 161	14 420	259	2
9	Belçika	7 374	7 863	7 145	6 338	7 867	1 529	24
10	Hollanda	7 188	6 307	5 994	10 529	7 381	-3 148	- 30
11	Almanya	7 479	6 967	4 312	5 693	6 508	815	14
12	Güney Afrika	5 427	6 053	6 757	8 291	6 487	-1 804	- 22
13	Afganistan	3 193	5 356	10 252	1 947	6 092	4 145	213
14	Avusturya	5 631	7 132	5 541	3 779	5 757	1 978	52
15	Yeni Zelanda	3 408	4 622	3 777	6 127	4 600	-1 527	- 25
16	Macaristan	3 170	4 874	4 238	5 410	4 359	-1 051	- 19
17	Sırbistan	1 300	1 545	6 235	1 880	3 730	1 850	98

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Ticaret ilişkilerine bakıldığında Fransa, İspanya ve İtalya'nın ihracatının %90'ı Avrupa ülkelerine gerçekleşmektedir. Bu miktarın %40'a yakın bir kısmı da sadece Almanya'ya yapılmaktadır. Yunanistan da benzer şekilde ihracatının önemli bir kısmını Almanya'ya yapmakta, diğer ihracatını ise Doğu Avrupa ülkelerine gerçekleştirmektedir.

Özbekistan ise ihracatının %67'sini Kazakistan'a, %24'ünü Rusya'ya ve %9'unu Kırgızistan'a yapmaktadır. Çok az miktarlarda Ukrayna ile yaptığı ticaretini de 2017 yılından itibaren artırmaya başlamış olması Avrupa pazarına giriş için çalışma yaptıkları şeklinde yorumlanabilir.

İspanya, Fransa ve İtalya tarafından üretilen ürünler, Türkiye, Özbekistan ve Yunanistan tarafından üretilen ürünlere göre iki katı fiyatla alıcı bulmaktadır. Türkiye genel olarak yaş kayısı ticaretinin %10 pazarına hakim olmasına rağmen, ürün fiyatı olarak 696 $ bedel ile Yunanistan ve Sırbistan ile birlikte en ucuz ürün ihraç eden ülke konumundadır.

Tablo 8: Dünyada en fazla Yaş kayısı ihraç eden ülkeler ve ihracat göstergeleri

ÜLKELER	2017 Ticaret Dengesi (ihracat-ithalat farkı; bin $)	Birim Ürün Fiyatı ($/Birim)	2013-2017 Yılları Arası İhracat Değeri Yıllık Ortalama Artış Oranı (%)	2013-2017 Yılları Arası Ürün Miktarı Yıllık Ortalama Artış Oranı (%)	2016-2017 Yılları Arası İhracat Değeri Yıllık Ortalama Artış Oranı (%)	Dünya İhracatındaki Payı (%)
Dünya	327	1 152	-5	4	8	100
1 İspanya	121 698	1 379	1	11	-4	27
2 Fransa	52 529	1 495	-9	-	-2	18
3 İtalya	35 189	1 263	8	23	38	12
4 Türkiye	44 170	696	-	13	82	10
5 Özbekistan	20 502	898	- 19	- 13	- 30	5
6 Yunanistan	16 044	669	-9	9	6	4
7 Ürdün	14 597	1 746	8	15	- 10	3
8 Amerika	14 707	2 183	1	-	24	4
9 Belçika	-9 442	2 120	-1	4	-9	2
10 Hollanda	-2 345	1 433	- 16	-5	-5	1
11 Almanya	-104 491	1 459	- 12	-3	- 38	1
12 Güney Afrika	6 716	1 634	1	3	12	2
13 Afganistan	10 241	738	6	13	885	2
14 Avusturya	- 18 886	1 889	-9	-2	- 22	1
15 Yeni Zelanda	3 777	4 449	- 10	- 10	- 18	1
16 Macaristan	1 996	1 224	- 10	-6	- 13	1
17 Sırbistan	5 606	694	19	20	304	1

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Mevsimlere göre ihracat rakamları incelendiğinde, dünya kayısı ihracatının kısa raf ömrü sebebiyle kayısı üretiminin çeyreklere göre dağılımı sırasıyla; %2, %58, %37 ve %3 olduğu görülmektedir. Kuzey yarım kürede kışın yaşandığı ilk ve son çeyrekte ihracatın %67'si Yeni Zelanda, Güney Afrika, Avustralya ve Şili gibi güney yarım küre ülkelerinden gerçekleşmektedir.

Türkiye'de de ihracatın %70'inin birinci çeyrekte gerçekleştiği görünmekle birlikte aylar bazında inceleme yapıldığında %90 ihracatın Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında eşit yoğunlukta gerçekleştiği görülecektir.

Tablo 9: 2014-2017 yılları Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Çeyrek İhracatları en yüksek olan 13 ülke

Ülkeler	2014 1Ç İhracatı	2015 1Ç İhracatı	2016 1Ç İhracatı	2017 1Ç İhracatı	2014-2017 Ort. 1Ç İhracatı
Yeni Zelanda	6 132	3 688	4 339	3 714	4 468
Hollanda	1 922	355	605	733	904
Güney Afrika	1 021	339	327	342	507
Avustralya	391	373	266	625	414
Şili	119	567	661	197	386
Fransa	362	233	114	170	220
İspanya	247	101	206	41	149
Belçika	125	155	119	97	124
Amerika	46	136	197	78	114
İngiltere	48	124	88	91	88
İtalya	131	125	42	39	84
Almanya	127	119	14	21	70
Türkiye	13	5	0	262	70
Diğer	396	255	161	333	311

Ülkeler	2014 2Ç İhracatı	2015 2Ç İhracatı	2016 2Ç İhracatı	2017 2Ç İhracatı	2014-2017 Ort. 2Ç İhracatı
İspanya	89 457	95 170	88 742	92 031	91 350
Fransa	47 410	37 264	28 292	36 417	37 346
İtalya	32 319	26 050	26 255	31 736	29 090
Türkiye	21 651	28 940	15 875	28 364	23 708
Yunanistan	19 749	8 797	14 204	13 405	14 039
Amerika	9 525	7 840	10 108	5 998	8 368
Ürdün	8 290	13 847			5 535
Belçika	4 603	3 971	3 336	4 066	3 994
Almanya	4 209	3 915	3 987	1 975	3 522
Hollanda	4 344	3 347	2 492	2 851	3 259
Litvanya	4 572	1 885	278	951	1 922
Ermenistan	256	3 719	1 840		1 456
Tunus	5 331				1 333
Diğer	11 661	6 349	7 288	10 560	10 029

Ülkeler	2014 3Ç İhracatı	2015 3Ç İhracatı	2016 3Ç İhracatı	2017 3Ç İhracatı	2014-2017 Ort. 3Ç İhracatı
Fransa	76 724	58 825	56 919	47 001	59 867
İspanya	19 693	29 405	36 960	27 941	28 500
İtalya	13 479	16 002	14 899	24 784	17 291
Türkiye	5 756	10 236	8 432	15 473	9 974
Amerika	4 825	3 247	3 338	10 818	5 557
Avusturya	1 626	4 583	4 962	4 466	3 909
Belçika	4 367	3 197	4 304	2 787	3 664
Macaristan	3 961	2 936	3 642	3 186	3 431
Sırbistan	5 347	1 112	1 136	4 983	3 145
Almanya	2 925	3 409	3 041	2 284	2 915
Yunanistan	2 146	2 763	1 470	3 033	2 353
Hollanda	2 724	2 221	2 087	1 758	2 198
Ürdün	2 169	3 199			1 342
Diğer	14 786	7 602	5 017	4 376	9 400

Ülkeler	2014 4Ç İhracatı	2015 4Ç İhracatı	2016 4Ç İhracatı	2017 4Ç İhracatı	2014-2017 Ort. 4Ç İhracatı
Güney Afr.	6 080	4 921	5 933	6 058	5 748
İspanya	2 058	3 146	3 575	2 573	2 838
Avustralya	1 051	1 627	732	1 044	1 114
Şili	1 134	550	1 347	1 081	1 028
Hollanda	1 169	598	895	649	828
Fransa	392	872	408	187	465
Amerika	363	563	255	328	377
Bulgaristan	111	257	200	150	180
İtalya	301	58	234	106	175
Belçika	118	146	104	185	138
İngiltere	192	44	159	78	118
Yunanistan	125	63	99	24	78
Portekiz	18	9	7	259	73
Diğer	459	304	251	626	450

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

3.3. İHRACATI ARTAN VE AZALAN ÜLKELERİN DEĞERLENDİRMESİ

Tablo 10: Dünyada önemli ihracatçı ülkelerin sıralamaları (En fazla artan en üstte)

ÜLKELER		2015 İhracatı (bin $)	2016 İhracatı (bin $)	2017 İhracatı (bin $)	2010-2013 Ortalama İhracatı (bin $)	2014-2017 Ortalama İhracatı (bin $)	4 Yıllık Ortalama Farkları (bin $)	4 Yıllık Ortalama Değişim Oranı (% $)
1	İspanya	127 285	127 737	122 763	74 594	121 986	47 392	64
2	Ürdün	17 021	16 167	14 610	7 709	14 564	6 855	89
3	İtalya	41 936	40 943	56 309	39 330	46 085	6 755	17
4	Afganistan	3 193	5 356	10 252	1 947	6 092	4 145	213
5	Avusturya	5 631	7 132	5 541	3 779	5 757	1 978	52
6	Sırbistan	1 300	1 545	6 235	1 880	3 730	1 850	98
7	Belçika	7 374	7 863	7 145	6 338	7 867	1 529	24
8	Almanya	7 479	6 967	4 312	5 693	6 508	815	14
9	Amerika	11 786	13 874	17 222	14 161	14 420	259	2
10	Macaristan	3 170	4 874	4 238	5 410	4 359	-1 051	- 19
11	Türkiye	39 236	24 310	44 193	34 897	33 790	-1 107	-3
12	Yeni Zelanda	3 408	4 622	3 777	6 127	4 600	-1 527	- 25
13	Güney Afrika	5 427	6 053	6 757	8 291	6 487	-1 804	- 22
14	Hollanda	7 188	6 307	5 994	10 529	7 381	-3 148	- 30
15	Yunanistan	11 683	15 636	16 522	23 261	16 321	-6 940	- 30
16	Fransa	97 145	85 716	83 802	108 502	97 860	- 10 642	- 10
17	Özbekistan	11 083	29 584	20 513	36 858	22 230	- 14 629	- 40

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

2010-2013 yılı dönemine göre 2014-2017 yıllarında İspanya, Ürdün, İtalya ve Afganistan ihracat miktarları açısından en hızlı artış gösteren ülkeler konumundadırlar. İhracat oranlarını önemli düzeyde artıran Avusturya, Sırbistan ve Belçika ise yaş kayısı ihracatında paylarını artırmaya çalışan ülkeler arasında göze çarpmaktadır.

En önemli ihracatçılardan olan Fransa ve Özbekistan'ın ihracatları, sırasıyla %10 ve %14 oranda azalmıştır. Yunanistan ve Hollanda da yaş kayısıda aynı dönemde ihracat miktarları önemli ölçüde düşüş göstermiştir.

Türkiye'nin ihracat oranlarında küçük miktarda kayıp yaşadığı görülmektedir. Detaylı incelendiğinde bu kaybın iki önemli sebebinin 2014 yılında yaşanan don olayı ve 2016 yılı Rusya ile yaşanan siyasi kriz olduğu görülmektedir.

4- TÜRKİYE'NİN REKABET GÜCÜNÜN YÜKSEK OLDUĞU PAZARLAR

4.1. YAŞ KAYISI İTHALATI YAPAN ÜLKELER

Bu başlık altında, dünya ithalatındaki başat ülkelerde 2017 yılı mevcut kayısı ithalatı kademeli olarak incelenmiştir.

Şekil 3: Kayısı İthalatı yapan ülkeler

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Yaş kayısıya ait 2017 yılı ithalat verileri incelediğimizde; Almanya tek başına dünya yaş kayısı ithalatının %24'ünü gerçekleştirmekte, Rusya, Fransa ve İtalya her biri yaklaşık %7,5 pay ile en fazla ithalat yapan ülkeler arasında yer almaktadırlar. Avrupa ülkelerinin diğer ülkelere kıyasla daha fazla ithalat yaptığı görülmektedir. Ayrıca Rusya ile beraber Avrupa ülkeleri dünya yaş kayısı ithalatının dörtte üçünü gerçekleştirmektedirler.

Tablo 11: Dünyada en fazla YAŞ KAYISI ithal eden ülkeler ve ihracat tutarları (bin $)

	ÜLKELER	2015 İthalatı (bin $)	2016 İthalatı (bin $)	2017 İthalatı (bin $)	2010-2013 Ortalama İthalatı (bin $)	2014-2017 Ortalama İthalatı (bin $)	4 Yıllık Ortalama Farkları (bin $)	4 Yıllık Ortalama Değişim Oranı (% $)
	Dünya	456 729	426 744	455 905	476 589	465 814	- 10 776	- 2
1	Almanya	109 718	109 062	108 803	107 429	112 948	5 519	5
2	Rusya	36 344	18 342	44 747	72 741	36 166	- 36 575	- 50
3	Fransa	36 270	36 844	31 273	27 499	35 296	7 797	28
4	İtalya	43 338	30 874	21 120	34 982	34 147	-835	- 2
5	İngiltere	20 469	21 096	24 234	16 171	23 269	7 098	44
6	İsviçre	23 876	22 723	24 448	19 585	22 957	3 372	17
7	Avusturya	22 246	24 494	24 427	21 603	22 917	1 314	6
8	Kazakistan	12 879	18 891	13 889	22 318	19 808	- 2 511	- 11
9	Belçika	15 544	18 001	16 587	16 168	17 326	1 159	7
10	Hollanda	9 915	9 417	8 339	21 707	11 841	- 9 866	- 45
11	Polonya	7 943	7 058	13 675	7 362	10 138	2 776	38
12	Çek Cumhuriyeti	7 701	8 726	12 371	7 620	9 491	1 872	25
13	Kanada	8 320	9 188	8 667	11 451	9 252	- 2 200	- 19
14	Suudi Arabistan	7 110	8 149	7 363	4 173	6 653	2 480	59
15	Pakistan	8 491	944	10 168	2 881	6 497	3 616	126
16	Belarus	8 263	7 206	2 715	2 011	5 985	3 974	198
17	Birleşik Arap Em.	5 262	5 042	4 620	4 872	5 301	429	9
18	Irak	5 315	7 485	6 491	0	4 823	4 823	9999
19	Romanya	3 355	4 564	7 458	1 836	4 566	2 730	149
20	Litvanya	4 444	1 525	2 686	4 728	4 524	-205	- 4

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Yaş kayısı ithalatında dünya sıralamasında yer alan ülkelerin, son 3 yıl ithalat verileri niceliksel olarak tabloda görünmektedir. Bir önceki 4 yıllık periyoda göre, Almanya'nın son 4 yılda ki yaş kayısı ithalatı %2 azalmasına rağmen, ikinci sırada yer alan Rusya'dan yaklaşık dört kat fazla ithalat yaptığı tespit edilmiştir. Rusya'nın yaş kayısı ithalatı %50 azalmasına rağmen, halen yaş kayısı ithalatı konusunda dünya da önde gelen ikinci ülkedir.

Fransa, İngiltere ve İsviçre; yaş kayısı ithalatında son 4 yıllık periyodlar değerlendirildiğinde, ithalat potansiyeli artış gösteren önemli pazarlar olarak göze çarpmaktayken, aynı periyotta, İtalya ithalat rakamı, düşüş göstermesine rağmen en önemli yaş kayısı tedarikçi ülkelerden biridir. Bunun yanı sıra Pakistan, Belarus, Suudi Arabistan, Irak ve Romanya; ithalat miktarları artış gösteren hedef pazarlar olarak değerlendirilmektedir. Hollanda ise yaş kayısı ithalatında önemli azalış gösteren ülke olarak, ihracatçı ülkelerin, pazar kaybı yaşama potansiyeli yüksek olan bir ülke olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 12: Dünyada en fazla Yaş kayısı ithal eden ülkeler ve ithalat göstergeleri

	ÜLKELER	2017 Ticaret Dengesi (bin $)	Birim Ürün Fiyatı ($/Birim)	2013-2017 Yılları Arası İthalat Değeri Yıllık Ortalama Artış Oranı (%)	2013-2017 Yılları Arası Ürün Miktarı Yıllık Ortalama Artış Oranı (%)	2016-2017 Yılları Arası İthalat Değeri Yıllık Ortalama Artış Oranı (%)	Dünya İthalatındaki Payı (%)	İhracatçı Ülkelerin Ortalama Uzaklıkları (km)
	Dünya	327	1 191	- 7	- 3	9	100	1 481
1	Almanya	- 104 491	1 554	- 5	3	0	24	1 195
2	Rusya	-44 701	866	-17	- 7	144	10	2 209
3	Fransa	52 529	1 498	- 7	1	-15	7	912
4	İtalya	35 189	961	-17	- 6	-32	5	1 050
5	İngiltere	-23 608	2 005	2	10	15	5	2 236
6	İsviçre	-24 412	2 049	2	10	8	5	751
7	Avusturya	-18 886	1 326	- 1	13	0	5	856
8	Kazakistan	-13 813	898	-28	-24	-26	3	765
9	Belçika	- 9 442	1 942	- 3	4	- 8	4	603
10	Hollanda	- 2 345	1 429	-24	- 9	-11	2	2 547
11	Polonya	-12 589	1 098	10	22	94	3	1 639
12	Çek Cumhuriyeti	-11 393	1 014	8	17	42	3	1 018
13	Kanada	- 8 649	2 747	- 9	- 9	- 6	2	1 731
14	Suudi Arabistan	- 6 363	720	19	17	-10	2	3 343
15	Pakistan	- 9 866	737	6	13	977	2	666
16	Belarus	- 2 685	706	- 9	4	-10	1	965
17	Birleşik Arap Em.	- 4 532	1 607	5	10	-13	1	5 506
18	Irak	- 6 485	287	31	43	30	1	1 189
19	Romanya	- 7 333	803	34	31	63	2	1 003
20	Litvanya	- 1 424	933	-24	- 4	76	1	1 970

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Önemli ithalatçılar arasında Fransa ve İtalya net ihracatçı konumlarıyla ithal ettikleri yaş kayısıyı Avrupa içinde pazarlayan rolleri ile dikkat çekmektedirler. Almanya ve Rusya'nın, dünya yaş kayısı ithalatının 1/3'üne sahip olarak, önemli birer pazar payına sahip olan ülkelerdir. İngiltere ve İsviçre ise, hem önemli ithalat ülkelerinin başında gelmekte hem de ton başına ödenen dünya birim fiyatının üstünde yaş kayısı ithal ederek tedarikçi ülkelerin dikkatini çekmektedir. Kanada ise 2747 Dolar ile ton başına en yüksek fiyatı ödemesine rağmen gerek 10 milyon doları aşmayan ithalatı ile gerekse gittikçe küçülen pazar payı ile öne çıkmaktadır.

4.3. İTHALATI ARTAN VE AZALAN ÜLKELERİN DEĞERLENDİRMESİ

Tablo 13: Dünyada önemli ithalatçı ülkelerin ithalat artış ve azalışlarına göre sıralamaları

	ÜLKELER	2015 İthalatı (bin $)	2016 İthalatı (bin $)	2017 İthalatı (bin $)	2010-2013 Ortalama İthalatı (bin $)	2014-2017 Ortalama İthalatı (bin $)	4 Yıllık Ortalama Farkları (bin $)	4 Yıllık Ortalama Değişim Oranı (% $)
	Dünya	456 729	426 744	455 905	476 589	465 814	- 10 776	- 2
1	Almanya	109 718	109 062	108 803	107 429	112 948	5 519	5
2	Rusya	36 344	18 342	44 747	72 741	36 166	-36 575	-50
3	Fransa	36 270	36 844	31 273	27 499	35 296	7 797	28
4	İtalya	43 338	30 874	21 120	34 982	34 147	-835	-2
5	İngiltere	20 469	21 096	24 234	16 171	23 269	7 098	44
6	İsviçre	23 876	22 723	24 448	19 585	22 957	3 372	17
7	Avusturya	22 246	24 494	24 427	21 603	22 917	1 314	6
8	Kazakistan	12 879	18 891	13 889	22 318	19 808	-2 511	-11
9	Belçika	15 544	18 001	16 587	16 168	17 326	1 159	7
10	Hollanda	9 915	9 417	8 339	21 707	11 841	-9 866	-45
11	Polonya	7 943	7 058	13 675	7 362	10 138	2 776	38
12	Çek Cumhuriyeti	7 701	8 726	12 371	7 620	9 491	1 872	25
13	Kanada	8 320	9 188	8 667	11 451	9 252	-2 200	-19
14	Suudi Arabistan	7 110	8 149	7 363	4 173	6 653	2 480	59
15	Pakistan	8 491	944	10 168	2 881	6 497	3 616	126
16	Belarus	8 263	7 206	2 715	2 011	5 985	3 974	198
17	Birleşik Arap Em.	5 262	5 042	4 620	4 872	5 301	429	9
18	Irak	5 315	7 485	6 491	0	4 823	4 823	9999
19	Romanya	3 355	4 564	7 458	1 836	4 566	2 730	149
20	Litvanya	4 444	1 525	2 686	4 728	4 524	-205	-4

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Tabloda ki veriler değerlendirildiğinde, dünya kayısı ithalatının %25'ini istikrarlı şekilde tek başına Almanya'nın yaptığı görülmektedir. Son 8 yıllık dünya yaş kayısı ithalat hacminde, Fransa, İngiltere, İsviçre, Avusturya ve Belçika diğer istikrarlı artış gösteren tedarikçi ülkeler olarak ikinci %25'lik payı almaktadırlar.

Rusya, İtalya, Kazakistan, Hollanda ve Kazakistan ise ithalat rakamları azalmakla birlikte dünya ithalatının üçüncü %25'lik kısmını yapan ülkeler olarak görünmektedirler.

4.5. TÜRKİYE'NİN EN FAZLA YAŞ KAYISI İHRACATI YAPTIĞI ÜLKELER

Şekil 4: Türkiye'nin Kayısı İhracatı Yaptığı Ülkeler

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Yaş kayısıya ait 2017 yılı ihracat verilerini incelediğimizde; Türkiye'nin, Rusya başta olmak üzere, Almanya, Irak ve Suudi Arabistan ülkelerine daha fazla yaş kayısı ihraç ettiği görülmektedir.

Tablo 14: Türkiye'nin en fazla Yaş Kayısı ihraç ettiği ülkeler ve ihracat tutarları (bin $)

ÜLKELER	2015 İhracatı	2016 İhracatı	2017 İhracatı	2010-2013 Ortalama İhracatı	2014-2017 Ortalama İhracatı	4 Yıllık Ortalama Farkları	4 Yıllık Ortalama Değişim Oranı (%)
Dünya	39 236	24 310	44 193	34 897	33 790	- 1 107	- 3
1 Rusya	21 971	0	24 659	12 870	14 798	1 927	15
2 Almanya	6 646	6 522	5 094	9 521	6 139	- 3 382	- 36
3 Irak	5 062	4 876	6 456	2 931	4 492	1 561	53
4 Suudi Arabistan	1 570	3 780	2 771	1 293	2 276	983	76
5 Romanya	663	1 426	1 161	383	924	541	141
6 Bulgaristan	133	153	53	3 443	716	- 2 726	- 79
7 Belarus	217	1 874	264	255	668	413	162
8 Singapur	327	346	426	380	351	- 29	- 8
9 İngiltere	190	474	330	252	337	85	34
10 Gürcistan	74	1 169	16	11	326	315	2 933
11 Hong Kong, Çin	308	305	408	94	287	192	204
12 Polonya	178	687	122	139	283	145	105
13 Birleşik Arap Em.	133	394	299	51	278	227	444
14 Avusturya	129	327	129	41	201	161	397
15 Hollanda	175	178	323	250	196	- 54	- 22
16 Malezya	159	262	186	208	192	- 16	- 8
17 Suriye	157	48	358	90	165	75	84
18 Azerbaycan	236	221	94	171	154	- 18	- 10
19 Ukrayna	58	165	157	1 113	151	-962	- 86
20 Moldova	358	7	14	279	122	-156	- 56

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

Tabloda ki veriler incelendiğinde, Rusya ile 2016 yılında ki ithalat verisi değerlendirme dışı bırakıldığında, Türkiye'nin yaş kayısı ihracatının yarısından fazlasına Rusya'ya yaptığı görülmektedir. Rusya, Türkiye için vazgeçilmez ve önemli bir yaş kayısı pazarı olma özelliğini korumuş ve ilk döneme (2010-2013) göre arttırmıştır. Almanya, Irak ve Suudi Arabistan ise Rusya'dan sonra Türkiye için 3 önemli yaş kayısı pazarı olmuştur.

Tablo 15: Türkiye'nin en fazla Yaş Kayısı ihraç ettiği ülkeler ihracat göstergeleri

	ÜLKELER	Ülkenin 2014-2017 Ort. İthalatı (bin $)	Türkiye'den 2014-2017 İthalatı (bin $)	2017 Ülke İçi Pazarda Türkiye'nin Payı (% $)	2017 Türkiye'den Net Ürün İthalatı (ton)	Türkiye'nin 2017 Toplam İhracatında Ülkenin payı (% $)	Türkiye'nin Ortalama Birim Ürün Satış Fiyatı ($/ton)
	Dünya	465 814	33 790	7.3	63 539	100	696
1	Rusya	36 166	14 798	40.9	28 688	55.8	860
2	Almanya	112 948	6 139	5.4	3 137	11.5	1 624
3	Irak	4 823	4 492	93.1	22 593	14.6	286
4	Suudi Arabistan	6 653	2 276	34.2	3 579	6.3	774
5	Romanya	4 566	924	20.2	1 050	2.6	1 106
6	Bulgaristan	1 315	716	54.4	62	0.1	855
7	Belarus	5 985	668	11.2	334	0.6	790
8	Singapur	856	351	41.0	150	1.0	2 840
9	İngiltere	23 269	337	1.4	251	0.7	1 315
10	Gürcistan	490	326	66.5	43	-	372
11	Hong Kong, Çin	1 516	287	18.9	156	0.9	2 615
12	Polonya	10 138	283	2.8	84	0.3	1 452
13	Birleşik Arap Em.	5 301	278	5.2	367	0.7	815
14	Avusturya	22 917	201	0.9	84	0.3	1 536
15	Hollanda	11 841	196	1.7	175	0.7	1 846
16	Malezya	330	192	58.2	70	0.4	2 657
17	Suriye	418	165	39.5	1 291	0.8	277
18	Azerbaycan	524	154	29.4	290	0.2	324
19	Ukrayna	1 786	151	8.5	283	0.4	555
20	Moldova	592	122	20.6	14	-	1 000

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

5- TÜRKİYE'NİN POTANSİYEL PAZAR DURUMU

5.1. NET İTHALATÇI POTANSİYEL ÜLKELER

Şekil 5: Türkiye'nin ihraç ettiği yaş kayısıda ülke taleplerinin incelenmesi

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

2013 yılına göre 2017 yılında hedef ülkenin dünyadan ithalatındaki artış, %Yukarıdaki grafik yatay eksende ülkelere 2013 – 2017 arası Türkiye'nin yıllık ihracatındaki değişim belirtilmiş, düşey eksende ise ülkelerin dünyadan yaptıkları ithalatın aynı dönemdeki değişimi gösterilmiştir. Grafikte mavi olarak belirtilen ülkeler Türkiye'nin ihracat artışının hedef ülkedeki toplam ithalat artışından büyük olduğu, yani Türkiye'nin Pazar payının arttığı ülkeler olarak belirtilmiştir. Sarı ile belirtilen ülkeler ise Türkiye'nin Pazar payı kaybettiği ülkelerdir. Grafikteki dairelerin büyüklüğü ülkenin dünya ithalatındaki payını temsil etmektedir.

Önemli pazarlardan özellikle Rusya başta olmak üzere Almanya ve Polonya'da Türkiye'nin Pazar payının azaldığı görülmektedir. Buna karşın Katar, Suudi Arabistan, Romanya, Irak, Avusturya, İngiltere ve Hollanda'da Türkiye'nin ihracatı, ülke içi Pazar artışından daha fazla artmıştır.

Aşağıdaki tabloda Hacimsel olarak ihracatımızın %82'sini üç ülkeye yaptığımız görülecektir: Rusya (%56), Irak (%14,6) ve Almanya (%11,5). İthalatçı ülkeler arasında Türkiye'nin pazar payının en baskın olduğu ülkeler şöyle Rusya (%41), Irak (%93), Suudi Arabistan (%34), Bulgaristan (%54), Singapur (%41), Gürcistan (%67), Malezya (%58), Suriye (%40) ve Azerbaycan (%40) olarak sıralanabilir.

Birim ürün satış fiyatlarımız incelendiğinde ise komşularımız olan Irak, Gürcistan, Suriye ve Azerbaycan'a satış fiyatımızın Türkiye'nin ortalama ihracat fiyatının (696 $/ton) yarısı ile üçte biri arasında olduğu görülmektedir. Rusya, Suudi Arabistan, Bulgaristan, Belarus ve Ukrayna'ya ihraç fiyatlarımız ülkemiz ortalaması civarında seyretmekte, başta Almanya olmak üzere diğer ülkelere ise ortalama satış fiyatımızdan daha yüksek fiyatla ürün satabildiğimiz görülmektedir.

Tablo 16: İthalatçı Ülkelerde Türkiye'nin Pazar Payı

	ÜLKELER	Ülkenin 2014-2017 Ort. İthalatı (bin $)	Türkiye'den 2014-2017 İthalatı (bin $)	2017 Ülke İçi Pazarda Türkiye'nin Payı (% $)	Türkiye'nin 2017 Toplam İhracatında Ülkenin payı (% $)	2017 Türkiye'den Net Ürün İthalatı (ton)	Türkiye'nin Ortalama Birim Ürün Satış Fiyatı ($/ton)
1	Rusya	36 166	14 798	40.9	55.8	28 688	860
2	Almanya	112 948	6 139	5.4	11.5	3 137	1 624
3	Irak	4 823	4 492	93.1	14.6	22 593	286
4	Suudi Arabistan	6 653	2 276	34.2	6.3	3 579	774
5	Romanya	4 566	924	20.2	2.6	1 050	1 106
6	Bulgaristan	1 315	716	54.4	0.1	62	855
7	Belarus	5 985	668	11.2	0.6	334	790
8	Singapur	856	351	41.0	1.0	150	2 840
9	İngiltere	23 269	337	1.4	0.7	251	1 315
10	Gürcistan	490	326	66.5	0.0	43	372
11	Hong Kong, Çin	1 516	287	18.9	0.9	156	2 615
12	Polonya	10 138	283	2.8	0.3	84	1 452
13	Birleşik Arap Em.	5 301	278	5.2	0.7	367	815
14	Avusturya	22 917	201	0.9	0.3	84	1 536
15	Hollanda	11 841	196	1.7	0.7	175	1 846
16	Malezya	330	192	58.2	0.4	70	2 657
17	Suriye	418	165	39.5	0.8	1 291	277
18	Azerbaycan	524	154	29.4	0.2	290	324
19	Ukrayna	1 786	151	8.5	0.4	283	555
20	Moldova	592	122	20.6	0.0	14	1 000

Kaynak: Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)

5.2. BAZI RAKİP ÜLKELER VE HEDEF PAZARLAR

5.2.1. Özbekistan

Başkent	Taşkent		Para Birimi	Özbekistan Somu	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	3 052		GSYH (Milyon USD. 2017)	48 718	84 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	32.4	43 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	1 504.2	154 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	7.2	75 / 189	Kolay İş Yapabilme	66.3	74 / 190
Yüzölçümü (km2)	447 400	57 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	4 400 000	53 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	267 700	42 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.14	57 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	-	62 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	228	37 / 165
Başlıca Tarım Ürünleri	pamuk, sebze, meyve, tahıl; çiftlik hayvanları				
Başlıca Sanayi Dalları	tekstil, gıda işleme, makine imalatı, metalurji, madencilik, hidrokarbon ekstraksiyonu, kimyasallar				
İhraç Edilen Ürünler	enerji ürünleri, pamuk, altın, mineral gübreler, demir ve demir dışı metaller, tekstil, gıda maddeleri, makineler, otomobiller				
İhracat Yapılan Ülkeler	İsviçre% 38,7, Çin% 15,5, Rusya% 10.7, Türkiye% 8.6, Kazakistan% 7.7, Afganistan% 4,7 (2017)				
İthal Edilen Ürünler	makine ve ekipman, gıda maddeleri, kimyasallar, demir ve demir dışı metaller				
İthalat Yapılan Ülkeler	Çin% 23.7, Rusya% 22.5, Kazakistan% 10.7, Güney Kore% 9,8, Türkiye% 5.8, Almanya% 5.6 (2017)				

Özbekistan, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 154 üncü sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre ise Düşük-Orta Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Sanayi dalları bakımından OECD sınıflandırmasına[5] göre düşük ve orta-düşük teknolojiye dayalı bir yapısı mevcuttur.

Kayısı üretimi açısından Türkiye'den (%18.5) sonra en önemli üretici ve dünya üretiminin %17'sini karşılayan ülke konumundadır. Ayrıca kayısı üretimini, 2014-2016 döneminde 2010-2013 dönemine göre %33 artırmayı başarmıştır.

2017 yılı itibariyle yaş kayısı ihracatında pazar payı %5 olmakla birlikte, 2014-2017 döneminde ihracatı %40 oranında azalmıştır. Fiyat bakımından ortalama 898 $/ton ile Türkiye'nin 696 $/ton fiyatından daha yüksek fiyatla yaş kayısı ihraç etmektedir. İhracat yaptığı ülkeler incelendiğinde ihracatının %67'sini Kazakistan'a (906 $/ton) yapmakta, Rusya (%25, 863 $/ton) ve Kırgızistan'a (%8, 939 $/ton) ihracatını hızla artırmaktadır. Türkiye'nin Rusya (860 $/ton) dışında Özbekistan ile önemli bir ortak pazarı bulunmamaktadır. Türkiye'nin, Rusya'daki pazar payı %41, Özbekistan'ın ise %11 civarındadır. Rusya, yaş kayısı ithalatı için Türkiye'ye uyguladığı gümrük vergisi oranı %3.8 iken, Özbekistan gümrük vergisiz ihracat yapabilmektedir.

Özbekistan yaş kayısı ihracatında önemli rakip ülkeler arasındadır.

[5] https://www.oecd.org/sti/ind/48350231.pdf

5.2.2. Hong Kong, Çin

Başkent	Hong Kong		Para Birimi	Hong Kong Doları	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	7 726		GSYH (Milyon USD. 2017)	341 449	34 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	7.4	103 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	46 193.6	16 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	3.2	153 / 189	Kolay İş Yapabilme	83.4	5 / 190
Yüzölçümü (km2)	1 105	178 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	3 100	182 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	51	197 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.00	178 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	-	62 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	2 334	3 / 165

Başlıca Tarım Ürünleri	taze sebzeler ve meyveler; kümes hayvanları, domuz eti; balık
Başlıca Sanayi Dalları	ticaret ve lojistik, finansal hizmetler, profesyonel hizmetler, turizm, kültürel ve yaratıcı, giyim ve tekstil, nakliye, elektronik, oyuncak, saatler ve saatler
İhraç Edilen Ürünler	elektrikli makine ve cihazlar, tekstil, giyim eşyası, saat ve saatler, oyuncaklar, "mücevherler, kuyumcular ve gümüşçüler" malları ve diğer kıymetli veya yarı kıymetli eşyalar ";
İhracat Yapılan Ülkeler	Çin% 54.1, ABD% 7,7 (2017)
İthal Edilen Ürünler	Hammadde ve yarı mamuller, tüketim malları, sermaye malları, gıda maddeleri, yakıt (çoğu yeniden ihraç edilmektedir)
İthalat Yapılan Ülkeler	Çin% 44,6, Singapur% 6,4, Japonya% 6,1, Güney Kore% 5,5, ABD% 5,2 (2017)

Hong Kong, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 16 ncı sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre ise Yüksek Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Sanayi dalları bakımından OECD sınıflandırmasına göre orta-yüksek teknolojiye dayalı bir yapısı mevcuttur.

Hong Kong, kayısı tüketimi açısından dünyada çok önemli bir konumda olmamakla birlikte Türkiye'nin en fazla kayısı ihracatı yaptığı ülkelerden biri, aynı zamanda 2014-2017 yıllarında kayısı ithalatı 2010-2013 dönemine göre üç katına çıkmış olması ve yüksek geliri sebebiyle kaliteli yaş kayısı pazarının geliştirilebileceği ülkeler arasındadır. Bu dönem içinde Türkiye ihracatını ortalama 135 bin-$'dan 404 bin-$'a çıkarmıştır. 2014-2017 dönemi pazar payı sıralamasında Türkiye %27, ABD %22 ve Avusturalya %15 ile en önemli ihracatçılar arasında yer almaktadırlar. Türkiye 4.156 $/ton fiyat ile ihracat yapar iken ABD ve Avustralya sırasıyla 6.143 ve 7.167 $/ton fiyatından ihracat yapmışlardır. Yaş kayısı ithalatında Hong Kong tarafından herhangi bir gümrük vergisi alınmamaktadır.

Mevcut durum itibariyle Hong Kong, kaliteli sofralık ürün için önemli bir pazar olmakla birlikte, ülkede kayısı tüketiminin artma eğiliminin devam etmesi Türkiye açısından önemli fırsatlar sunabilecektir.

5.2.3. Almanya

Başkent	Berlin		Para Birimi	Euro	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	2 037		GSYH (Milyon USD. 2017)	3 677 439	4 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	82.7	16 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	44 469.9	19 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	3.7	145 / 189	Kolay İş Yapabilme	79.0	20 / 190
Yüzölçümü (km2)	357 380	65 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	11 849 000	25 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	167 310	54 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.15	65 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	2.2	33 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	202	41 / 165

Başlıca Tarım Ürünleri	patates, buğday, arpa, şekerpancarı, meyve, lahanalar; süt ürünleri; sığır, domuz, kümes hayvanları
Başlıca Sanayi Dalları	Dünyanın en büyük ve teknolojik olarak ileri teknoloji ürünleri demir, çelik, kömür, çimento, kimya, makine, taşıt, makine, elektronik, otomobil, yiyecek ve içecek, gemi yapımı, tekstil üreticisi
İhraç Edilen Ürünler	motorlu taşıtlar, makineler, kimyasallar, bilgisayar ve elektronik ürünler, elektrikli cihazlar, eczacılık ürünleri, metaller, ulaşım araçları, gıda maddeleri, tekstil, kauçuk ve plastik ürünler
İhracat Yapılan Ülkeler	ABD% 8,8, Fransa% 8,2, Çin% 6,8, Hollanda% 6,7, İngiltere% 6,6, İtalya% 5,1, Avusturya% 4,9, Polonya% 4,7, İsviçre% 4,2 (2017)
İthal Edilen Ürünler	makine, veri işleme ekipmanları, taşıtlar, kimyasallar, petrol ve gaz, metaller, elektrikli aletler, eczacılık ürünleri, gıda maddeleri, tarım ürünleri
İthalat Yapılan Ülkeler	Hollanda% 13.8, Çin% 7, Fransa% 6.6, Belçika% 5.9, İtalya% 5.4, Polonya% 5.4, Çek Cumhuriyeti% 4.8, ABD 4.5%, Avusturya% 4.3, İsviçre% 4.2 (2017)

Almanya, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 19 uncu sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre ise Yüksek Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya'nın en büyük 4 üncü ekonomisi, aynı zamanda sanayi dalları bakımından dünyanın en önde gelen ileri teknolojiye sahip ülkelerindendir.

Almanya, Türkiye'nin her alanda en fazla ticaret yaptığı ülkelerden biridir. Dünyanın en büyük yaş kayısı ithalatçısı konumda olmakla birlikte, 2014-2017 yıllarında kayısı ithalatı 2010-2013 dönemine göre 5.5 milyon $ civarında artmıştır. Bu dönem içinde pazar payını %20'den %32'ye çıkarmayı başaran İspanya, Fransa'dan sonra (%36) en önemli ihracatçı ülke konumuna yükselmiştir. İtalya, %19.5'luk payı ile üçüncü ihracatçı konumunda bulunmakta, Türkiye ise pazar payının bir kısmını kaybederek %5.4 (6,1 milyon $) ile dördüncü sırada bulunmaktadır. Ürün fiyatları bakımından pazar payına hakim olan bu dört ülkede 1.545 – 1.630 $/ton arasında değişmektedir. Yaş kayısı ithalatında gümrük birliği sebebiyle Almanya tarafından herhangi bir gümrük vergisi alınmamaktadır.

Mevcut durum itibariyle Almanya, dünyanın en önemli yaş kayısı pazarı konumunda olması sebebiyle pazar payı kaybını telafi edecek çalışmalara ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

5.2.4. Rusya

Başkent	Moskova		Para Birimi	Rus Rublesi	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	1 794		GSYH (Milyon USD. 2017)	1 577 524	11 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	144.5	9 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	10 743.1	63 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	5.2	112 / 189	Kolay İş Yapabilme	75.5	35 / 190
Yüzölçümü (km2)	17 098 250	1 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	123 121 820	3 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	2 177 218	5 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.85	1 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	-	62 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	16	135 / 165

Başlıca Tarım Ürünleri	tahıl, şeker pancarı, ayçiçeği tohumu, sebze, meyve; sığır eti, süt
Başlıca Sanayi Dalları	kömür, petrol, gaz, kimyasal ve metal üreten madencilik ve özüt sanayilerinden oluşan eksiksiz bir dizi; haddehanelerden yüksek performanslı uçaklara ve uzay araçlarına kadar her türlü makine inşaatı; savunma sanayileri (radar, füze üretimi, ileri elektronik bileşenler dahil), gemi yapımı; karayolu ve demiryolu taşımacılığı ekipmanları; İletişim ekipmanları; tarım makineleri, traktörler ve inşaat ekipmanları; elektrik enerjisi üreten ve ileten ekipman; tıbbi ve bilimsel araçlar; dayanıklı tüketim malları, tekstil ürünleri, gıda maddeleri, el sanatları
İhraç Edilen Ürünler	petrol ve petrol ürünleri, doğal gaz, metal, ağaç ve ağaç ürünleri, kimyasallar ve çok çeşitli sivil ve askeri mamuller
İhracat Yapılan Ülkeler	Çin% 10.9, Hollanda% 10, Almanya% 7.1, Belarus% 5.1, Türkiye 4.9% (2017)
İthal Edilen Ürünler	makine, taşıt, eczacılık ürünleri, plastik, yarı mamul metal ürünleri, et, meyve ve fındık, optik ve medikal aletler, demir, çelik
İthalat Yapılan Ülkeler	Çin% 21.2, Almanya% 10.7, ABD% 5.6, Belarus% 5, İtalya% 4,5, Fransa% 4,2 (2017)

Rusya, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 19 uncu sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre ise Yüksek Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Dünyanın en büyük 11 inci ekonomisi, aynı zamanda sanayi dalları bakımından dünyanın önde gelen ileri teknolojiye sahip ve en önemli enerji ihracatçı ülkelerindendir.

Rusya, Çin ve Almanya'dan sonra Türkiye'nin her alanda en fazla ticaret yaptığı ülkedir. Türkiye uzun yıllar ortalamasında en fazla kuru kayısı ihraç ettiği ülkedir. 2014-2017 yıllarında kayısı ithalatı 2010-2013 dönemine göre yarı yarıya azalmasına rağmen Türkiye'den ithalatı artmıştır. Türkiye'nin, Rusya'daki pazar payı %41, Özbekistan'ın ise %11 civarındadır. Ürün fiyatları bakımından Özbekistan ile yakın fiyatlardan ihracat yapmaktadır. Rusya, yaş kayısı ithalatı için Türkiye'ye uyguladığı gümrük vergisi oranı %3.8 iken, Özbekistan gümrük vergisiz ihracat yapabilmektedir.

Mevcut durum itibariyle Rusya, hem dünyada en önemli yaş kayısı ithalatçılarından, hem de Türkiye'nin en fazla yaş kayısı ihraç ettiği ülke konumundadır. Satılan ürün fiyatı Avrupa ve uzak doğu ülkelerine kıyasla düşük olmasına rağmen Türkiye'nin ortalama satış fiyatı ile alım yapmaktadır.

5.2.5. Avusturya

Başkent	Viyana		Para Birimi	Euro	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	1 602		GSYH (Milyon USD. 2017)	416 596	28 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	8.8	97 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	47 290.9	15 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	5.5	106 / 189	Kolay İş Yapabilme	78.5	22 / 190
Yüzölçümü (km2)	83 879	115 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	1 346 100	93 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	27 185	108 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.16	115 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	1.9	36 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	140	64 / 165

Başlıca Tarım Ürünleri	tahıllar, patates, şarap, meyve; süt ürünleri, sığır, domuz, kümes hayvanları; kereste ve diğer orman ürünleri
Başlıca Sanayi Dalları	inşaat, makine, araçlar ve parçalar, gıda, metaller, kimyasallar, kereste ve kağıt, elektronik, turizm
İhraç Edilen Ürünler	Makine ve ekipmanlar, motorlu taşıtlar ve parçalar, mamul mallar, kimyasallar, demir ve çelik, gıda maddeleri
İhracat Yapılan Ülkeler	Almanya% 29,4, ABD% 6,3, İtalya% 6,2, İsviçre% 5,1, Fransa% 4.8, Slovakya% 4.8 (2017)
İthal Edilen Ürünler	makine ve ekipman, motorlu taşıtlar, kimyasallar, metal ürünler, petrol ve petrol ürünleri, doğal gaz; gıda maddeleri
İthalat Yapılan Ülkeler	Almanya% 41.8, İtalya% 5.8, İsviçre% 5.5, Çek Cumhuriyeti% 4,4, Hollanda% 4,2 (2017)

Avusturya, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 15 inci sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre ise Yüksek Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya'nın en büyük 28 inci ekonomisi, aynı zamanda sanayi orta-ileri ve ileri teknolojiye sahip sanayileşmiş bir ülkedir.

Avusturya, 2017 yılı itibariyle yaş kayısı ithalatının önemli bir kısmını 9,9 milyon $'lık ithalat rakamıyla İtalya (%40,5) ile yapmakta, İtalya'yı Türkiye (4,1 milyon $, %17), Almanya (%16), İspanya (%8) ve Fransa (%8) takip etmektedir. Alım fiyatları olarak ortalama 1.326 $/ton fiyat ile alım yaparken Türkiye'den aldığı kayısı için ortalama 1.904 $/ton ödemektedir. Yaş kayısı ithalatında gümrük birliği sebebiyle Avusturya tarafından herhangi bir gümrük vergisi alınmamaktadır.

Mevcut durum itibariyle Avusturya, Türkiye kuru kayısı ihracatı açısından önemli bir pazardır.

5.2.6. Polonya

Başkent	Varşova		Para Birimi	Polonya Zlotisi	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	1 640		GSYH (Milyon USD. 2017)	524 510	23 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	38.0	38 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	13 811.7	57 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	5.0	116 / 189	Kolay İş Yapabilme	77.3	27 / 190
Yüzölçümü (km2)	312 680	71 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	10 887 000	26 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	143 710	62 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.29	71 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	0.5	47 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	176	49 / 165

Başlıca Tarım Ürünleri	patates, meyve, sebze, buğday; kümes hayvanları, yumurtalar, domuz eti, mandıra
Başlıca Sanayi Dalları	makine yapımı, demir ve çelik, kömür madenciliği, kimyasallar, gemi yapımı, gıda işleme, cam, içecekler, tekstil
İhraç Edilen Ürünler	Makine ve nakliye ekipmanları% 37.8, ara mamul mallar% 23.7, çeşitli mamul mallar% 17.1, gıda ve canlı hayvanlar% 7,6 (2012 tahmini)
İhracat Yapılan Ülkeler	Almanya% 27,4, Çek Cumhuriyeti% 6,4, İngiltere% 6,4, Fransa% 5.6, İtalya% 4.9, Hollanda% 4,4 (2017)
İthal Edilen Ürünler	Makine ve nakliye ekipmanları% 38, ara mamul ürünler% 21, kimyasallar% 15, mineraller, yakıtlar, yağlar ve ilgili malzemeler% 9 (2011 tahmini)
İthalat Yapılan Ülkeler	Almanya% 27,9, Çin% 8, Rusya% 6,4, Hollanda% 6, İtalya% 5,3, Fransa% 4,2, Çek Cumhuriyeti% 4 (2017)

Polonya, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 57 inci sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre ise Yüksek Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya'nın en büyük 23 üncü ekonomisi, aynı zamanda sanayi orta-ileri teknolojiye sahip sanayileşmiş ve gelişmekte olan bir ülkedir.

Polonya, yaş kayısı ithalatının önemli bir kısmını 2017 yılı itibariyle yarıya yakın kısmını (6,25 milyon $) İspanya'dan, dörtte birlik kısmını ise (3,2 milyon $) Fransa'dan tedarik etmektedir. Türkiye ise ithalatının %1'lik kısmını karşılamakta ve pazar payı açısından 8 inci sırada yer almaktadır. Birim fiyat açısından Polonya'nın ortalama alım fiyatı 1.098 $/ton olup, Türkiye'den 1.649$/ton fiyatı ile kayısı ithal etmektedir.

5.2.7. Singapur

Başkent	Singapur		Para Birimi	Singapur Doları	
Ankara'dan uzaklık (km, kuş uçuşu)	8 301		GSYH (Milyon USD. 2017)	323 907	37 / 190
Nüfus (Milyon, 2017)	5.6	115 / 217	Kişi başına GSYH (USD, 2017)	57 714.3	9 / 190
İşsizlik Oranı (ILO Tahmini, 2017)	2.0	173 / 189	Kolay İş Yapabilme	84.6	2 / 190
Yüzölçümü (km2)	719	184 / 218	Ekilebilir arazi (hektar) 2015	560	203 / 207
Tarım arazisi (km2. 2015)	7	208 / 211	Ekilebilir arazi (hektar, kişibaşına) 2015	0.00	184 / 218
Sulanan Arazi (% tarım arazisi, 2013)	-	62 / 62	Gübre kullanımı (kg, ekilebilir arazi hektar başına) 2015	33 067	1 / 165

Başlıca Tarım Ürünleri	sebzeler; kümes hayvanları, yumurtalar; balık, süs balıkları, orkideler
Başlıca Sanayi Dalları	elektronik, kimyasallar, finansal hizmetler, petrol sondaj ekipmanları, petrol rafinasyonu, biyomedikal ürünler, bilimsel araçlar, telekomünikasyon ekipmanı, işlenmiş yiyecek ve içecekler, gemi onarımı, offshore platform inşaatı, entrepot ticareti
İhraç Edilen Ürünler	makine ve teçhizat (elektronik ve telekomünikasyon dahil), ilaç ve diğer kimyasallar, rafine edilmiş petrol ürünleri, gıda maddeleri ve içecekler
İhracat Yapılan Ülkeler	Çin% 14.7, Hong Kong% 12,6, Malezya% 10.8, ABD% 6.6, Endonezya% 5.8, Japonya% 4,7, Güney Kore% 4,6, Tayland% 4 (2017)
İthal Edilen Ürünler	makine ve ekipman, mineral yakıtlar, kimyasallar, gıda maddeleri, tüketim malları
İthalat Yapılan Ülkeler	Çin% 13.9, Malezya% 12, ABD% 10.7, Japonya% 6,3, Güney Kore% 5 (2017)

Singapur, Dünya Bankası 2017 yılı verilerine göre kişibaşı gelirde 190 ülke arasında 9 uncu sırada yer almakta, gelir sınıflandırmasına göre Yüksek Gelirli ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya'nın en büyük 37 inci ekonomisi, aynı zamanda sanayi orta-ileri ve ileri teknolojiye sahip sanayileşmiş bir ülkedir.

Singapur, 2017 yılı itibariyle Türkiye'nin yaş kayısı ihracatında en önemli 6 ncı ülke konumundadır. Singapur tarafından yapılan ithalatın tutar olarak %63'ü (644 bin $) Türkiye tarafından yapılmakta, Türkiye'yi Avustralya (%15.5), İspanya (%8.2) ve ABD (%8.2) takip etmektedir. Türkiye, 2.840 $/ton fiyat ile ihracat yapmakta, bu açıdan ihracat açısından önemli bir ülke konumundadır.

Yaş kayısı ithalatında Singapur tarafından herhangi bir gümrük vergisi alınmamaktadır.

6- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye, 2014-2017 döneminde Dünya kayısı üretiminin %18'ini yapmakla birlikte dünya yaş kayısı ihracatından %7 pay alarak en büyük 4 üncü ihracatçı ülke konumundadır. Üretimin yaş kayısı rakamlarına yansımamasının sebepleri arasında kuru kayısı imalatı yapılması sayılabileceği gibi, yıllar itibariyle değişen üretim rakamları ve siyasi olaylar etkili olmuştur. Ancak bu durumlar göz ardı edilse bile üretim verimliliği açısından Türkiye, önemli üreticiler arasında ilk konumlarda yer almamaktadır.

İspanya, 2014-2017 yılları arasında bir önceki döneme göre yaş kayısı ihracatında pazar payını %17'den %27'ye yükseltmiştir. Aynı dönemde Fransa (%22) ve İtalya (%10) sırasıyla ikinci ve üçüncü en büyük ihracatçılardır. %50 civarında üretim artışı ile en büyük üretici konumuna yükselen Özbekistan'da (%4,9) ise üretim artışı dış ticarete yansımamış ve Türkiye'den sonra 5 inci sırada yer almıştır.

İhraç ürün birim fiyatları açısından ise ortalama değerler açısından önemli üreticiler arasında en uygun fiyatla ürün ihraç eden ülkeler arasındadır. Bu rakamın ortaya çıkmasında en büyük etken Türkiye'nin Irak, Gürcistan, Suriye ve Azerbaycan gibi toplamda önemli ölçekte ihracat yaptığı komşu ülkelerde ortalama birim satış fiyatının çok düşük olmasıdır. Türkiye'nin Avrupa ve Uzak Doğu'ya kayısı ihracatında ihraç fiyatının dünya ortalamasının üzerinde olduğu görülebilmektedir.

Pazarlar açısından incelendiğinde; Hong Kong ve Singapur'da Türkiye'nin önemli pazar payına sahip olduğu görülmekte; Hindistan, Japonya ve Güney Kore gibi Türkiye'nin henüz tam anlamıyla açılmadığı ve belirli bir gelir seviyesine sahip önemli nüfusun yaşadığı Asya pazarında yaş kayısının tanıtılması ve pazarının oluşturulması çalışmalarının önemli sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir.

2017 yılı verileri incelendiğinde, Türkiye'nin yaş kayısı ihracatının yarısından fazlasını Rusya'ya yapması riskli bir durum olarak göze çarpmaktadır. Rusya'ya olan yaş kayısı ihracatında, Türkiye hacimsel pazar payını kaybetmeden, Almanya, İsviçre ve İngiltere gibi potansiyeli yüksek pazarlara ihracatını arttırmayı başarması, pazar çeşitliliği sağlanması ve birim ürün satış fiyatının artırılması açısından avantaj sağlamış olacaktır.

Bunun yanı sıra ihracatçılarımız; Belçika, Polonya ve Çek Cumhuriyeti gibi çok az ihracat yaptığı ülkeleri hedefleyerek, bu ülkelerde daha fazla pazar payı elde edebilir.